ÎNȚELES ŞI INTERPRETARE ÎN EPISTOLARUL PAULIN

DRD. COSTEL GHICA
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
c_ghica@yahoo.com

Abstract: The cultural context of the first century represents a theme of research of great scientific interest. Although an impressive number of researchers from various fields have carefully investigated this segment of history, the information volume that this period of the universal culture can provide seems inexhaustible. This interest has multiple justifications. Firstly, we are assisting to the shaping process of the great influences that will affect the European culture through Hellenism, Judaism and the Christian movement during the first century. Thus, together with Plato's and Aristotle's works, Saul of Tarsus, known as Apostle Paul, has strongly influenced the European culture. From this point of view, Paul's epistles represent an inexhaustible thesaurus for us. Therefore, in the present work we want to illustrate how much has Saint Paul operated in his works with what Aristotle was calling *λόγος ἀποφαντικός* (Aristotel 1997: 150)
Keywords: Saint Paul, cultural context, Hellenism, Judaism, meaning, city, knowledge

1. Introducere

Opera paulină reprezintă perspectiva cea mai apropiată de începuturile mişcării creştine. Complexitatea fenomenului creştin a fost deseori amplificată de contextul cultural al primului secol. Primele comunităţi creştine au avut drept cadru cultural disputele dintre elenismul dominant şi iudaismul timpului paulin (Adămuţ 1997: 1). Problemele rezultate au dat „ocazia" temelor din scrisorile Sfântului Paul. Felul în care apostolul soluţionează aceste dificultăţi ne surprinde.

Nota dominantă a scrisorilor menţionate este dată de efortul evident al autorului de a realiza acordul şi mai puţin polemizarea cu chestiunile culturale ale timpului său. Prin urmare, apostolul nu a realizat în opera sa dezbateri filosofice sau concepte elaborate care să ofere pretenţia unui nou sistem filosofic. Cu toate acestea, în textul paulin descoperim un bogat limbaj filosofic şi în acelaşi timp abordări şi sugestii hermeneutice consistente. Aceste precizări reprezintă cadrul în care vom analiza perspectiva interpretării şi constituirea înţelesului în epistolarul paulin.

a) T e x t e d e r e f e r i n ţ ă. Exemplele la care facem trimitere dezvăluie preocuparea autorului pentru interpretarea textului veterotestamentar. Însă modul cum le interpretează justifică obiectivul cercetării noastre, acela de a înţelege cadrul

BDD-A19606 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

hermeneutic la care se raportează apostolul. Primul pasaj se regăseşte în epistola către biserica din Galatia: „Căci este scris că Avraam a avut doi fii: unul din roabă şi unul din femeia slobodă. Dar cel din roabă s-a născut în chip firesc, iar cel din femeia slobodă s-a născut prin făgăduinţă: Lucrurile acestea trebuiesc luate într-alt înţeles..." (Gal. 4:22-24).

Problemele pe care le dezbate autorul în contextul pasajului semnalat rezultă cu destulă claritate, însă felul în care interpretează referinţa din *Geneză* pune la îndoială obiectivitatea apostolului. De aceea, ne întrebăm în ce constă logica argumentativă prin care „lucrurile acestea trebuiesc luate într-alt înţeles?". Cum se justifică onestitatea apostolului în soluţionarea disputelor dintre iudaizatori şi noii adepţi ai Evangheliei pe care o mărturisea? Rămâne Sfântul Paul credibil pentru cititorul veacurilor următoare? Ţine acest mod de interpretare de „gândirea iudaică genuină, precreştină?" (Munteanu 2010: 416). Iată doar câteva dintre întrebările pe care sperăm să le clarificăm.

Al doilea exemplu l-am selectat din prima scrisoare adresată bisericii din Corint. Îl supunem mai întâi atenţiei, după care vom face câteva observaţii. „În adevăr, în Legea lui Moise este scris: «Să nu legi gura boului care treieră grîul!» Pe boi îi are în vedere Dumnezeu aici? Sau vorbeşte El înadins pentru noi? Da, pentru noi a fost scris astfel; căci cine ară, trebuie să are cu nădejde şi cine treieră grîul trebuie să-l treiere cu nădejdea că va avea parte de el" (1 Cor. 9: 9-10). Şi în acest exemplu se observă aceeaşi dificultate de a înţelege cum interpretează autorul trimiterea citată. Urmând logica apostolului şi formulând aceeaşi întrebare adresată textului în cauză, răspunsul logic este altul decât cel pe care îl sugerează autorul. În mod evident, Moise îi are în vedere pe „boi", iar nu pe „noi". Prin urmare, ne întrebăm cum de ajunge Sfântul Paul la concluzia pe care şi-o asumă?

În lumina acestor întrebări, am supus textul paulin unei analize, iar concluziile la care am ajuns le prezentăm în materialul ce urmează. De asemenea, vom adăuga comentariile minime care ni s-au părut a fi necesare. Precizăm pentru început că am realizat o anumită clasificare a rezultatelor obţinute a căror titluri sunt perfectibile. Astfel, am împărţit în două categorii majore principiile în baza cărora apostolul interpretează un pasaj. Prima categorie ţine de specificitatea textului biblic cu care autorul operează numai în anumite situaţii. A doua reprezintă principii cu caracter general. Felul în care Sfântul Paul le aplică, sugerează posibilitatea de a fi extinse şi textelor din exteriorul literaturii veterotestamentare.

b) P r i n c i p i i d e i n t e r p r e t a r e s p e c i f i c e t e x t u l u i b i b l i c. Aşa cum am subliniat la început, autorul nu a consacrat o scrisoare sau un capitol special pentru a prezenta sistematic felul în care interpretează textul biblic. Cu toate acestea, pe parcursul cercetărilor noastre am constatat că principiile pe care le vom evidenţia se regăsesc ca nişte „piese de puzzle" subliniate în diferite contexte epistolare. Munca ce ne-a revenit a fost să le adunăm laolaltă şi să alcătuim o imagine sugestivă despre acest subiect. Astfel, la această categorie am evidenţiat trei principii de interpretare cu care apostolul operează: interpretarea metafizică a istoriei

BDD-A19606 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

poporului „ales", interpretarea potențialității în lumina actului final (de la act la potență) și interpretarea prin revelație directă.

1.1. Interpretarea metafizică a istoriei poporului „ales"

Discursul pe care l-a susținut apostolul în sinagoga din Antiohia Pisidiei (Fapt. 13:14-41) este, în opinia noastră, unul dintre cele mai relevante texte. Urmărind logica expunerii se observă că Sfântul Paul a intenționat să demonstreze „acordul" între Vechiul Testament și Evanghelie (Fapt. 13:42-44). În acest demers, el ține să demonstreze în primul rând natura divino-umană a istoriei poporului evreu. Apoi subliniază că sensul acesteia are drept finalitate intrarea în istorie a lui Mesia. Viața și activitatea lui Isus sunt, în opinia apostolului, dovada grăitoare a împlinirii profețiilor Vechiului Testament cu privire la Mesia. Paul este mesagerul desemnat pentru a mediatiza Evanghelia în cauză. Practic, asistăm în demersul argumentativ al apostolului la o adevărată interpretare metafizică a istoriei veterotestamentare.

Din datele pe care le deținem, nu putem ști cu precizie cum și-a însușit autorul această metodă de interpretare. Putem însă arăta folosirea acestei metode în două locuri importante din Noul Testament. Primul îl reprezintă discursul de apărare al Sfântului Ștefan (Fapt. 7:1-53). După toate probabilitățile, însuși Paul, în calitate de acuzator, a asistat la această expunere de apărare a lui Ștefan. Al doilea loc îl aflăm în răspunsul lui Isus, deghizat într-un străin oarecare, la dezamăgirile exprimate pe drumul Emaosului (Luc. 24:13-35) de către doi dintre ucenicii săi. În ambele cazuri, argumentele de bază ale vorbitorilor aparțin unei consistente interpretări metafizice a istoriei poporului evreu. Astfel, istoria acestuia s-a derulat prin implicarea directă a lui Dumnezeu, orânduind oameni care au jucat roluri providențiale. În final, istoria acestui popor are ca apogeu apariția lui Mesia ca salvator universal. Patimile și învierea reprezintă argumentele supreme care susțin autenticitatea acestuia.

1.2. Interpretarea potențialității în lumina actului final

Pe parcursul analizelor noastre am observat că numeroase relatări din Vechiul Testament sunt interpretate de apostolul Paul în lumina actului final al revelației, acesta fiind, în cele din urmă, după cum am mai semnalat, intrarea în istorie a lui Mesia. Cu alte cuvinte, în logica apostolului, povestirile în cauză capătă o dublă semnificație. Prima ține de actul istoric în derulare și descrie, pentru cititor, diferite evenimente în forma în care acestea au loc. A doua semnificație se regăsește în revelația finală a Vechiului Testament care îl are în centrul ei pe Mesia. Astfel, fiecare moment istoric relatat face parte dintr-un plan divin care se descoperă pas cu pas. Acesta capătă o semnificație aparte doar odată cu actul final al revelației. Prin urmare, Isus, prin lucrarea mântuitoare, este cheia hermeneutică ce justifică interpretarea apostolului.

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

În lumina acestei succinte descrieri, apostolul interpretează textul din *Galateni* pe care l-am enunţat. Numai prin cunoaşterea actului final al planului divin, în opinia apostolului, cele două naşteri în discuţie pot fi „luate într-alt înţeles". Cu alte cuvinte, secvenţa istorică reprezentând potenţialitatea în derulare a planului divin capătă prin această calitate sensuri specifice. Acestea se definesc numai atunci când se cunoaşte cu claritate actul final.

1.3. Interpretare prin revelaţie directă

Acest subcapitol are o dublă semnificaţie. În primul rând, subliniază distincţia pe care apostolul o are în vedere pentru a sublinia dimensiunea riguroasă cu care abordează acest capitol al interpretării. Cu alte cuvinte, chiar şi în calitate de apostol nu-şi poate permite interpretări arbitrare. În al doilea rând, chiar şi sub autoritatea revelaţiei divine înţelesul trebuie susţinut de o bază solidă a textului veterotestamentar. Am selectat pentru analiza noastră un pasaj semnificativ din scrisoarea adresată bisericii din Galatia: „Fraţilor, vă mărturisesc că *Evanghelia* propovăduită de mine, nu este de obârşie omenească; pentru că, n-am primit-o, nici n-am învăţat-o de la vreun om, ci prin descoperirea lui Isus Hristos..." (Gal. 1:11-12).

În cadrul acestui context, termenul *evanghelie* are un înţeles mult mai larg în uzul apostolului. Acesta are în vedere în primul rând planul mântuitor prin credinţa în Isus Cristos eliberat de rigorile ritualiste pe care le promovau iudaizatorii. În acelaşi timp, „Evanghelia", în viziunea Sfântului Paul, defineşte inclusiv relaţiile dintre evreii şi grecii creştini. În baza autorităţii acestei revelaţii directe pe care o invocă, Paul se pronunţă pentru eliminarea diferenţelor dintre aceştia. De aceea, îşi poate permite luarea de poziţie chiar şi faţă de Sfântul Petru, cea mai importantă autoritate a bisericii de atunci (Gal. 2:11-14). Cazul relatat în această epistolă susţine pe deplin ce înseamnă pentru apostol interpretarea prin revelaţie directă.

2. Principii generale de interpretare

Materialul adunat la acest capitol ocupă un volum foarte mare. De aceea, ne propunem să relatăm cele mai importante date. Acestea sunt, în opinia noastă, o adevărată coloană vertebrală a ceea ce putem numi hermeneutică paulină. În primul rând, precizăm că am ales ca termen unificator conceptul de *cetate*. Acesta reprezintă una dintre punţile de legătură prin care apostolul realizează acordul cu gândirea greacă. Iată câteva repere.

Se ştie că atât Platon, cât şi Aristotel sunt preocupaţi de acest concept. Miza lor ţinea de soluţionarea proprietăţii private. Rebeliunea verbului *a avea* faţă de *a fi* ar putea constitui o primă perspectivă sintetizatoare. „Fiara interioară" (Platon 1976: 589 a, b), acea „hidră" cu multe capete hrănită cu îmbuibare şi băutură, întreţine rebeliunea verbului în discuţie. Amintim că Platon „durează" pentru aceasta trei cetăţi. Ultimele două, deşi mai aproape de realitatea aristotelică, rămân tributare

BDD-A19606 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

cetății ideale. La rândul său, Aristotel, mai realist, propune o guvernare înțeleaptă, prin legi drepte și judecători în stare să fie ei înșiși lege acolo unde aceasta nu putea acoperi toate situațiile complexe ale vieții din cetate. Prin urmare, rebeliunea lui *a avea* poate fi ameliorată, dar nu și soluționată.

Pe de altă parte, Paul abordează mai întâi verbul *a fi*. Conceptul cheie în acest demers este „în El", „în Cristos". În multe situații, expresia *în El*, fiind însoțită de conjuncția comparativă *kathos*, nuanțează în intenția autorului sensul de cauzalitate (Brown *et al.* 2008: 363). Cetatea umană, în toate ipostazele ei, este analizată și îmbiată la pasul devenirii „în El", ca o normalitate fundamentală a creației, „din El, prin El și pentru El" (Rom. 11:36) ființând toate lucrurile.

De asemenea, în logica Sfântului Paul, acest *El* este logosul întrupat și, în același timp, legitimat de logosul veterotestamentar. Cu alte cuvinte, textul veterotestamentar este, în esența lui, un discurs continuu, o vorbire declarativă și enunțiativă. De aceea, în opinia autorului, atât textul sacru, cât și ceea ce este *logos apofantikos* în general, poate fi abordat ca o „cetate". Aceasta, la rândul ei, este o expresie a „cetății-gând" pe care o poate cunoaște doar purtătorul gândului (1 Cor. 2:11). Pe baza acestor observații, sumar prezentate, am fost îndreptățiți să considerăm textul ca pe o cetate, în interiorul căreia apostolul sugerează căutarea acelui înțeles ce ține de vorbirea declarativă.

Am selectat spre analiză trei niveluri de interpretare ale textului pe care apostolul le sugerează în modelul său hermeneutic. Primul nivel este legat de abordarea personală a textului, pe cel de-al doilea l-am numit „în cetate", adică în acea comunitate căreia îi aparține lectorul. Deși pare ca o noutate, acest „nivel" de interpretare se regăsea atât în școlile filosofice, cât și în cadrul modelului sinagogal, „textul" fiind fie împărtășit, fie interpretat în fața unui grup de oameni. Ultimul nivel l-am numit „omul din afara cetății" sau ignorantul. Aici este vorba despre acel personaj care, întâmplător, participă la dezbaterile din comunitate. Prin urmare, vom expune mai departe câteva dintre caracteristicile care definesc, în opinia noastră, un posibil model hermeneutic paulin.

2.1. Nivelul personal de interpretare

Mai întâi, trebuie să facem câteva precizări care ni se par importante în vederea clarității acestui capitol. Am stabilit că apostolul consideră textul ca pe o „cetate". Aceasta, la rândul ei, reprezintă o expresie a gândului cunoscut doar de purtător. De asemenea, autorul se pronunță asupra unei cunoașteri limitate, „în parte" (1 Cor. 13:9). Cunoașterea deplină urmează odată cu eshatonul. Aceste sublinieri sunt, credem, fundamentul hermeneuticii pauline.

În acest caz, apostolul nu poate vorbi despre aflarea adevărului, ci doar despre înțeles. Acesta din urmă se constituie pe măsură ce lectorul pătrunde în cetatea textului. De remarcat este faptul că această cetate, oricât de inteligent ar fi asediată, nu poate fi cucerită. Lectorul în ipostază de asediator riscă a rămâne tot mai

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

departe de înţelesul căutat (2 Tim. 2:23). De aceea, autorul sugerează trei căi de acces în cetate: textul propriu-zis, autorul şi destinatarul textului. Prin urmare, în opinia apostolului, înţelesul se constituie doar prin procesul de intrare şi de ieşire, accesând cele trei căi cel puţin o dată. Trimiterile pe care le propunem sunt sugestive şi acoperă necesitatea unei argumentări extinse.

Textul propriu-zis reprezintă principala cale de acces: „nu treceţi peste ce este scris" (1 Cor. 4:6). Aceasta este una din atenţionările severe ale Sfântului Paul, contextul în care se pronunţă fiind foarte sugestiv. Logosul inspirat, „ceea ce este scris", reprezintă obiectivul cunoaşterii. În acest spaţiu se află eliberarea de rebeliunea verbului *a avea*, iar „lauda" care izvorăşte dintr-o falsă proprietate devine incompatibilă cu orizontul cunoaşterii interioare prin lumina a „ceea ce este scris". În sensul acesta, apostolul merge până la saturaţie. Iată câteva repere: „Cuvântul lui Hristos să locuiască din belşug în voi în toată înţelepciunea..." (Col. 3:16); „Vorbiţi între voi cu psalmi..." (Efes. 5:19) etc.

Cu toate acestea, apostolul avertizează că rămânerea doar la „slovă" (2 Cor. 3:6) este moarte. Soluţia sugerată ţine de pasul pe care trebuie să-l parcurgă lectorul de la slovă la spiritul acesteia, care dă viaţă. Altfel spus, spiritul slovei are în sine capacitatea de edificare. Doar în acest proces lectorul pătrunde în ceea ce se numeşte *logos apofantikos*. Accentul de noutate pe care îl aduce Sfântul Paul ţine de ceea ce se numeşte „spiritul slovei". Din unele afirmaţii surprinse în cadrul epistolelor sale, aceasta reprezintă înţelegerea relaţiei ce se stabileşte între autor şi destinatar. Timotei primeşte această precizare spre a o urmări cu maximă atenţie (2 Tim. 3:16-17).

Prin urmare, cunoaşterea autorului este a doua cale de acces în cetatea-text. În ce priveşte autorul textului inspirat, problema este mai complexă. Acesta fiind de natură divino-umană, atenţia lectorului trebuie să se distribuie cu acelaşi interes şi asupra autorului uman. Iată un exemplu în care însuşi Paul operează în acest fel: „Cît despre Moise, el a fost «credincios în toată casa lui Dumnezeu», ca slugă, ca să mărturisească despre lucrurile, care aveau să fie vestite mai tîrziu" (Evr. 3:5). Felul cum se raportează Moise, în calitate de co-autor al *Pentateuhului*, după cum va demonstra mai departe apostolul în textul sugerat, are un rol determinant în înţelegerea autorităţii lui Mesia.

A treia cale de acces am legat-o de cunoaşterea destinatarului. Exemplele sunt foarte multe şi, în consecinţă, necesită comentarii extinse. Aici, ne vom rezuma la un exemplu. Apostolul se dă pe sine model pentru cititorul scrisorilor sale. Acesta îşi formulează mesajul ţinând cont de cine sunt destinatarii scrisorilor şi care este „profilul" cultural al acestora: „De pildă, fraţilor, uitaţi-vă la voi cari aţi fost chemaţi: printre voi nu sînt mulţi înţelepţi în felul lumii, nici mulţi puternici, nici mulţi de neam ales" (1 Cor. 1:26).

Deşi tema în discuţie este legată de căutările culturale specifice primului secol, care erau diferite pentru greci în raport cu evreii, reiese limpede că autorul îşi concepea mesajul în raport cu ceea ce cunoştea despre destinatar. Acest aspect este

BDD-A19606 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

cu mult mai evident în primele versete ale următorului capitol. Aici, Paul se arată prudent față de dimensiunea culturală a celor din biserica din Corint. Nu uzează excesiv de erudiția lui, pentru a nu eclipsa mesajul divinității pentru ei, în calitatea acesteia de co-autor.

La finalul acestui subcapitol ținem să revenim asupra unor precizări anterioare. Prima vizează afirmația că, în opinia apostolului, „înțelesul se constituie". Cu alte cuvinte, adevărul absolut al unui text nu poate fi escaladat definitiv. Acest aspect pare limpede în convingerea apostolului. Primul pasaj pe care îl supunem atenției este următorul: „...cunoştinţa va avea sfîrşit. Căci cunoaştem în parte şi proorocim în parte; dar cînd va veni ce este desăvîrşit, acest în parte se va sfîrşi" (1 Cor. 13:8).

Potrivit celor de mai sus, afirmația „înțelesul se constituie" capătă sens. Acest lucru motivează lectorul mai întâi la perseverență. El este încurajat să revină asupra pasajului în mod continuu, „să intre și să revină în „pasajul-cetate", fiind deschis la noi şi noi înțelesuri. Apoi, este îmbiat la moderație în ce priveşte pretenția de a fi în posesia adevărului absolut. De aceea, Paul va recomanda, cu altă ocazie: „...eu spun fiecăruia dintre voi, să nu aibă despre sine o părere mai înaltă decît se cuvine; ci să aibă simțiri cumpătate despre sine" (Rom. 12:3).

Un alt aspect care susține afirmația în discuție este legat de realismul apostolului asupra capacității de înțelegere a cititorului din comunitate. Astfel, unii sunt fireşti, iar alții spirituali, unii copii, iar alții maturi, unii se hrănesc cu lapte, iar alții cu bucate tari. Prin urmare, înțelegerea aceluiaşi pasaj capătă nuanțe în raport cu maturitatea înțelegerii fiecărui cititor. De aceea, perseverența şi moderația deschid posibilitatea dialogului pozitiv şi a dezbaterilor edificatoare despre care vom vorbi în capitolul următor.

2.2. Nivelul interpretării în cetate

Scrisoarea paulină adresată Bisericii din Corint reprezintă un soi de „zăcământ" cultural al primului secol. Provocările elenismului şi nu mai puțin ale iudaismului, în toate dimensiunile acestora, se regăsesc în „ocaziile" care au dat naştere unor epistole fabuloase. Într-un fel al recunoştinței moderne, ar trebui ca modernitatea să celebreze „neliniştile" creştinilor din Corint. Parte din acestea țin de precizările din capitolul anterior şi reprezintă un real suport pentru analiza ce urmează.

Cetatea Cristică (Biserica) reprezintă pentru apostol cadrul necesar constituirii unui nou înțeles al aceluiaşi pasaj. Acest spațiu hermeneutic este rezultatul confluenței a două lumi: pământească şi cerească. Prin urmare, interpretarea unui pasaj în cetate (comunitatea de credincioşi) reprezintă pentru apostol un aspect normativ pe care l-a rânduit personal în Biserică.

Din cele precizate de apostol rezultă câteva detalii foarte importante. În primul rând, lectorul, după ce el însuşi deține o înțelegere asupra pasajului, are ocazia confruntării cu alte opinii în „cetatea" de care aparține. Aici poate ocupa două

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

poziţii. Fie să asculte şi să judece părerile a doi sau trei vorbitori, fie să joace el însuşi rolul de vorbitor.

Ceea ce pare central în scopul urmărit de apostol este ca întreaga comunitate să participe la interpretarea pasajului în discuţie. Pentru aceasta, se recomandă ca, indiferent de poziţia pe care o are, lectorul să urmărească mai întâi edificarea spirituală a cetăţii. Dezbaterile sterile, certurile de cuvinte sau orice alte manifestări negative sunt excluse în totalitate. Chiar dacă apostolul însuşi ar trăi extazul rostirii a „zece mii de cuvinte" cereşti, dar neinteligibile pentru comunitate, preferă să se exprime prin cinci pe înţelesul tuturor. De aceea, înţelesul nou pe care se mizează la acest nivel, se constituie numai în cetate, prin cetate şi pentru cetate.

2.3. Nivelul de interpretare prin omul din afara cetăţii

Pasajul ultim pe care îl discutăm aduce în atenţia noastră vizita în comunitate a unui personaj străin de ceea ce se petrece în Biserică. El este numit „necredincios", cu sensul de 'om din exteriorul comunităţii'. Alături de acest vizitator, autorul ia în calcul pe omul „fără daruri", care poate fi un convertit de puţină vreme. Aceasta, în viziunea Sfântului Paul, are două aspecte care ni s-au părut foarte importante. Primul arată că cetatea este deschisă omului din afara ei. Cu alte cuvinte, comunitatea nu este una ezoterică, recomandată doar iniţiaţilor. Celălalt aspect este legat de reacţia vizitatorului. În opinia apostolului, omul din afara cetăţii ar trebui să experimenteze o profundă trăire existenţială. Practic, prin reacţia lui validează autenticitatea cadrului hermeneutic prin care înţelesul se constituie la acest nivel. Din felul cum şi-l imaginează apostolul, acesta va trăi o cunoaştere anagogică, nivel ultim în constituirea înţelesului potrivit cu hermeneutica paulină. Cum este posibil acest lucru? Pe ce mizează Sfântul Paul în acest proces hermeneutic pe care şi-l asumă? Ce l-ar putea impresiona pe cel care este total în afara textului „zilei", încât „să cadă cu faţa la pământ"? Aceste întrebări şi multe altele cer un minim răspuns fără de care întregul sistem de interpretare devine îndoielnic. Din felul cum tratează problema autorul scrisorii, se pare că a intuit legitimitatea întrebărilor noastre, fapt pentru care sugerează răspunsul chiar în ultima reacţie a omului din afară. Acesta, în final, după aşteptările apostolului, va recunoaşte prezenţa lui Dumnezeu în comunitate şi prin aceasta va realiza o profundă cunoaştere de sine (tainele inimii lui vor fi descoperite...). Aceste detalii trimit consistent la experienţa mistică a Sfântului Paul de pe drumul Damascului. Întâlnirea cu divinitatea lui Isus a generat o profundă iluminare despre sine. Dar, cum este posibilă recunoaşterea divinităţii fără ca aceasta să apară ca pe drumul Damascului? De aceea, ne propunem mai departe să înţelegem care sunt aspectele din atenţia apostolului.

Elementele analizate mai sus par a ne sugera că această „cetate-hermeneutică" imaginată de Paul este dominată de o anumită atitudine. În primul rând, faţă de textul-cetate lectorul este deschis la noi înţelesuri oferite de acel proces continuu de „intrare şi ieşire". Apoi, faţă de cetatea în care se expune comportă acea atitudine

BDD-A19606 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

care urmăreşte mai întâi edificarea celorlalţi şi mai puţin pretenţia de a deţine el adevărul. Pentru a pătrunde mai uşor în atmosfera acestei comunităţi, am apelat la două expresii pe care le foloseşte Paul doar o singură dată: „dragostea adevărului" şi „credincioşi adevărului în dragoste".

Contextul în care foloseşte expresia „dragostea adevărului" (2 Tes. 2:10) legitimează, în opinia paulină, judecata finală a divinității față de cei ce sunt reticenți acesteia. Cu alte cuvinte, atmosfera comunității în discuție ar trebui să exprime acea dragoste irezistibilă. Pe fondul acesta, se poate constitui acel înțeles care este purtător al adevărului ultim. De asemenea, autorul face referire la ceea ce este pentru sine revelația lui Dumnezeu în Cristos. În acest cadru, adevărul despre condiția omului nu este unul favorabil. Totuşi, Dumnezeu îşi poate exprima în Cristos limita de nelimitat a iubirii sale pentru lumea întreagă. Se pare că apostolul mizează pe o asemenea atmosferă generată de comunitate, ca una care înțelege ce însemnă „dragostea adevărului". În consecinţă, aceasta poate suplini sau poate chiar este ea însăşi prezența nemijlocită a divinității. A doua expresie, „credincioşi adevărului, în dragoste" (Efes. 4:15.), pare a ține în echilibru adevărul despre om în lumina revelației ultime. Prin această atitudine, apostolul asigură evitarea „iubirii de dragul iubirii". Cu ale cuvinte, adevărul rămâne adevăr în egală măsură cu dragostea divină. În concluzie, nivelul reprezentat de omul din afara cetății trimite la acel înțeles care se constituie în cetate, prin cetate şi pentru cetate. Acest tip de înțeles este un real *logos apofantikos*, purtător de adevăr ultim, o reală potențialitate a revelației în Cristos.

3. Concluzii

Mai întâi, putem afirma faptul că, deşi apostolul nu-şi propune realizarea unui tratat de hermeneutică, acesta operează evident cu un model elaborat de interpretare. Cele trei niveluri prezentate mai sus depăşesc cu mult tratatul de hermeneutică aristotelic. Apostolul porneşte, în esență, de la acelaşi *logos apofantikos*, definit de Aristotel ca „expresia unei trăiri la nivelul cugetului". Apoi, îşi propune a-l surmonta până la acea emanație consistentă de adevăr ultim. Câtă vreme, pentru apostol, viața, mişcarea şi fiinţarea îşi au drept sursă Ființa divină (Fapt. 17:28), orice fel de *logos apofantikos* se înfăşoară în jurul unui adevăr ultim care capătă nuanțe personalizate.

A doua concluzie ține de ceea ce am numit „înțeles care se constituie". Prin sublinierile din epistolarul paulin, apostolul atrage atenția asupra dificultăților pe care le are de soluționat lectorul. În demersul acestuia de a pătrunde în textul-cetate are de urmărit un parcurs care este foarte clar în convingerile apostolului. Repetatele „intrări şi ieşiri" subliniate mai sus arată cât de complex este procesul înțelegerii unui text din perspectiva dimensiunii de adevăr ultim.

O altă concluzie se desprinde din rolul pe care îl joacă „cetatea hermeneutică" la care lectorul este trimis. Resursele pe care le oferă acest cadru, după modelul

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

imaginat de apostol, pot dărui un nesperat plus de înțeles asupra unui text. Cetatea, în eventualitatea manifestării ei în acea atitudine descrisă mai sus, pare a deveni ea însăşi ipostază de manifestare a divinului ca adevăr ultim pe care îl poartă cu sine textul-cetate. Acest cadru la care ne referim are putința de a purta lectorul dincolo de „nuanțele personalizate" în care orice adevăr se lasă exprimat prin ceea ce am numit *logos apofantikos*. Câtă vreme în concepția apostolului totul emană din „El", adevărul la care face trimitere rămâne adevăr în orice ipostază ar fi. Astfel, prin actul ființării, omul care își exprimă secvența devenirii în dimensiunea unui text nu face altceva decât să ctitorească „straie" personalizate adevărului neschimbabil în esența lui. După cum rezultă din acest demers, nu aflarea adevărului este problema lectorului, ci „straiele" în care autorul îl înfăşoară atunci când îl exprimă cu ajutorul slovei. Rolul cetății hermeneutice este acela de a oferi acele posibilități de a trece dincolo de slovă şi cu reale posibilități până la adevărul ultim.

Concluzia următoare o rezervăm acelui nivel dat de omul din afara cetății. În logica apostolului, acesta pare a juca un rol foarte important. Reacția lui va confirma cât de veridic este procesul hermeneutic al cetății. O eventuală respingere a acestuia trebuie bine analizată şi, eventual, se cere o revenire asupra atitudinii hermeneutice din cetate. Ignorantul este „turnesolul hermeneutic" care poate valida autenticitatea procesului de pătrundere spre adevărul din text. Forța adevărului, prin natura lui divină, se va manifesta asupra spectatorului anonim pe măsură ce apare la suprafață prin acel „înțeles", dându-i acestuia misterul întâlnirii cu Dumnezeu.

Ultima concluzie o vom contura în jurul conceptului paulin „în El". Acesta joacă un rol determinant în hermeneutica paulină. Deseori este pentru apostol o adevărată cheie hermeneutică. Atât textul veterotestamentar, cât şi orice *logos apofantikos* capătă un nou înțeles în lumina a ceea ce reprezintă „în El". Textul despre „boi" şi „noi", sus amintit, susține logica de interpretare a Sfântului Paul prin semnificația acestui concept. Într-adevăr, Moise avea în vedere omul. Legea în cauză consemna potențialul dizarmonic al omului față de animale, egoismul uman fiind sursa acestei manifestări. Dar, în viziunea apostolului, Legea este un „îndrumător" (Gal. 3:24) către acest „în El". Cu alte cuvinte, omul care ascede „în El" devine el însuşi cel care „treieră grâul". Acesta participă în cetatea cristică la „treierat" prin însuşi aportul hermeneutic despre care am vorbit. Dacă aportul este unul constant, poate profita în mod legitim de bunurile oferite de cei ce se bucură de truda lui. De asemenea, conceptul amintit reprezintă pentru apostol traseul care poate duce către „întru". În logica apostolului rezultă că doar pătrunzând „în El", ca şi în „textul-cetate" sau „cetatea-hermeneutică", lectorul are posibilitatea unui nou înțeles. Odată cu acesta va rezulta un nou orizont care ține de „întru" (Constantin Noica, într-o notă din Aristotel 1998: 52).

Prin urmare, în urma micului excurs în epistolarul paulin, rezultă că autorul nu recurge la interpretări arbitrare asupra textelor analizate. Acesta pare a deține un riguros model de interpretare, în baza căruia se pronunță asupra înțelesului unui

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)

text. Toate acestea ne dau convingerea că în epistolarul amintit este inserată o veritabilă hermeneutică paulină.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

***, *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, traducere de Dumitru Cornilescu, Societatea Biblică din România, Bucureşti, 2009.
***, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1968.
***, *Biblia. Vechiul Testament*, traducere de Bartolomeu Anania, Editura Arhidiecezană, Cluj, 1998.
***, *Noul Testament*, traducere de Bartolomeu Anania, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.
***, *Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gh. Badea, Societatea Biblică Interconfesională, Bucureşti, 1999.
***, *La Sainte Bible*, traduit par Luis Segont, Nouvelle editions de Geneve, 1979.
***, *The interlinear NASB-NIV*, translation by Alfred Marshall, Zondervan Publishing House, Michigan, 1993.
***, *Thesaurus Lingua Graecae. A digital Library of Greek Literature*, Research Center at the University of California, Irvine, consultat la http://www.tlg.uci.edu.

B. Literatură secundară

Adămuț 1997: Anton Adămuț, *Literatură și Filosofie Creștină*, Editura FIDES, Iași, 1997.
Aristotel 1997: Aristotel, *Organon*, vol II , traducere de Mircea Florian, Editura IRI, Bucureşti, 1997.
Aristotel 1998: Aristotel, *Desptre interpretare*, traducere Constantin Noica, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998.
Brown *et al*. 2008: E. Raymond Brown, S. S. Fitzmyer, A. Joseph, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol. VII: *Literatura paulină*, traducere de P. Dumintru Groşan, Editura Galaxia Gutemberg, Târgu-Lăpuş, 2008.
Munteanu 2008: Eugen Munteanu, *Lexicologie biblică românească*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008.
Platon 1976: Platon, *Opere*, vol. V, ediție îngrijită de Petru Creția și Constantin Noica, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976.

BDD-A19606 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:01:51 UTC)